DUMITRIȚA FLORINA TODORAN (POP)
"Petru Maior" University of Târgu-Mureș

INTEGRATORY VISION AND LEARNED SPIRIT: SEPTIMIU BUCUR

Abstract: Over time many voices were justified or not, tried to emphasize the superiority of writing Transylvanian compared with the authors in other geographical areas of the country. Romanian newspaper writing task development in Târgu Mures was assumed by a whole generation of writers to newspaper journalists, by adoption "cultural elites representing Târgu Mures in various fields, who have assumed the mission of journalistic writing consecration. Septimiu Bucur, critic and essayist born in the land Mures, formed at the school of the great teachers and thinkers such as Nicolae Iorga and C. Radulescu-Motru approach literature with a serious philosophical training. Performing columnist, critic, essayist, literary and philosophical, editor or contributor to numerous magazines in the interwar period as well: Progress and Culture, Thought Romanian, Today, Literary life, Gândirea, Crushed stone, New word, Romania, Romania literary etc., between 1940-1943.
To be considered a true critic, Septimius Bucur face consecrate works of Romanian literature by reproducing their rereading new viewpoints, where things seemed completely straight.

Keywords: Septimiu Bucur, journalistic writing, the interwar period, critic, demonstration polemical, integrating vision.

"Caracteristic e cã, deocamdatã, oricare ar fi insuficienţele criticii actuale, lipsitã de personalităţi puternice, ea a izbutit sã disocieze conceptul estetic de cel etic şi etnic şi, cu mijloace încã parţiale, lucrează în domeniul propriu al esteticului: iatã semnul sub care critica a pãşit din primul pãtrar al veacului spre evoluţii necunoscute încã." [1]

Lãrgirea publicului cititor de literaturã, creşterea spectaculoasã a activităţii editoriale, expansiunea presei culturale, extinderea bazei instituţionale a studiilor literare, catedre universitare, posturi în învăţământul liceal etc., acordarea de sprijin financiar prin subvenţii şi burse, toate acestea au favorizat o dezvoltare fãrã precedent a criticii literare în perioada interbelicã.

Critica îşi diversificã în continuare funcţiile şi formele, de la simpla recomandare de lecturã la aspiraţia cãtre o viziune integratoare asupra întregii literaturi române, de la textul foiletonistic la marile sinteze.

Dezbaterea metodologicã caracteristicã pentru aceastã etapã se poartã între adepţii criticii impresioniste, luându-şi ca punct de pornire reacţia subiectivã a criticului la opera discutatã, şi susţinãtorii criticii ştiinţifice, care propun metode menite sã asigure demersului lor un surplus de obiectivitate.

De-a lungul timpului au fost nenumărate vocile care, justificat sau nu, au încercat să sublinieze superioritatea scrisului ardelean în comparaţie cu al autorilor din alte zone geografice ale ţării.

Sarcina dezvoltării scrisului gazetăresc românesc la Târgu-Mureş a fost asumată de o întreagă generaţie de scriitori la gazetă, jurnalişti ,,prin adopţie" reprezentând elitele culturale ale Târgu-Mureşului în domenii diverse, care şi-au asumat misiunea consacrării scrisului jurnalistic local fără vreo formaţie profesională în domeniul presei. Cei mai mulţi dintre

[1] Eugen Lovinescu, *Istoria literaturii române contemporane*, vol. II, Evoluția criticii literare, 1926

BDD-A21819 © 2014 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.34 (2026-11-13 23:59:57 UTC)

aceştia erau profesori veniţi la Târgu-Mureş după Marea Unire, în corpurile profesorale ale şcolilor româneşti înfiinţate aici după 1918, pentru a compensa şi în domeniul învăţământului românesc lipsurile majore din perioada anterioară, când oraşul avusese o singură şcoală primară românească.

Dezvoltarea învăţământului local românesc a furnizat astfel culturii locale o primă generaţie de intelectuali care vor depune eforturi intense pentru compensarea deficitului cultural iniţial, precum Vasile Netea, Vladimir Nicoară, Mihail Demetrescu, Eugen Nicoară, Vasile Al. George, Nicolae Albu, Aurel Filimon, Alexandru Ceuşianu, Mihail Moldovan, Nicolae Creţu, Septimiu Bucur, Nicolae Sulică, Enea Popa, Em. I. Cocoş, Iustin Handrea, Iuliu Şerbănuţiu, Iustin Ilieşiu, Emil Dandea, Maximilian Costin, Ion Bozdog, Dimitrie Mărtinaş, Traian Marcu, Theodor A. Bogdan, Aurel Baciu, Florea Bogdan, Horia Teculescu. Acestora li s-au adăugat sporadic numeroase alte personalităţi care, fără a-şi lega definitiv destinul de Târgu-Mureş, au contribuit pentru anumite perioade la devenirea presei oraşului, precum criticul Ion Chinezu, fondatorul revistei clujene *Gând românesc*, profesor la Liceul „Al. Papiu Ilarian" din Târgu Mureş (între 1923-1925) şi redactor cultural al publicaţiei *Mureşul* în 1922, criticul şi istoricul literar D. Panaitescu-Perpessicius – profesor în 1919-1920 la Arad şi Târgu-Mureş[2], istoricul Ovidiu Drîmba – director al gazetei Mureşul în 1946 sau viitorul critic literar Ovidiu Papadima – redactor al primei reviste şcolare mureşene *Îndemnul* [3] (1924-1927), editată de Liceul „Al. Papiu Ilarian".

Septimiu Bucur, critic şi eseist născut pe meleagurile mureşene, format la şcoala unor mari dascăli şi mari gânditori precum Nicolae Iorga sau C. Rădulescu-Motru, se apropie de literatură având o serioasă pregătire filosoficã. „Frecventarea universului abstract al filosofiei nu toceşte încă ascuţimea intuiţiei sale critice, a sensibilităţii faţă de opera literară şi, în acelaşi timp, influenţează stilul său critic în sensul unei mai sporite precizii şi rigori analitice."[4]

Critica literară realizată de Septimiu Bucur se deosebeşte de impresionismul lui George Călinescu sau al lui Eugen Lovinescu. Omului de carte, Septimiu Bucur nu îi sunt specifice metafora criticã sau preocuparea expresă de limbajul critic ci optează pentru demonstraţii polemice în studiile dedicate clasicilor, punând în prim plan argumentaţii stringente, expresii sobre.

Desfăşoară activitate de cronicar, critic, eseist literar şi filosofic, redactor sau colaborator la numeroase reviste din perioada interbelică, precum: Progres şi cultură, Gând românesc, Azi, Indemnul, Viaţa literară, Gândirea, Sfarmă piatră, Cuvântul nou, România, România literară etc, între 1940-1943. A fost colaborator constant la România literară opunându-se sistematic faţă de atacurile împotriva creaţiei lui Lucian Blaga de către I.N Soricu şi a altor detractori, simpatiza cu ideologia literară a lui Octavian Goga. Este foarte apreciat în cercurile intelectuale pentru adâncimea gândirii sale şi pentru rafinamentul intelectualului.

Deşi îşi lasă amprenta în revistele mai sus enumerate, numele lui Septimiu Bucur este ignorat în critica şi eseistica literară interbelică. Cauza? Autorul nu reuşeşte să alcătuiască pe parcursul vieţii un volum de cronici şi eseuri literare, prin urmare, posteritatea l-a cam pierdut din vedere. Pe lângă acest lucru n-a fost genul de persoană care să atragă atenţia asupra sa nedeclanşând polemici. Insă, textele sale critice, atât cele pe care a reuşit să le publice cât şi cele care au rămas în manuscris îi conferă statutul distinct de critic. Se ocupă de critica prozei

[2] Vasile Netea, *Memorii*, Ed. Nico, Fundaţia Culturală „Vasile Netea", Târgu-Mureş, 2010, ediţie îngrijită de Dimitrie Poptămaş, p. 216.
[3] Vasile Dragoş, Iulian Boldea, Mihai Monoranu, Iulius Moldovan, *Liceul „Al. Papiu-Ilarian" la 75 de ani*, Târgu-Mureş, 1994, pp. 89-90.
[4] Silvia Udrea, *Septimiu Bucur- restituiri*, Steaua Roşie, nr. 172, 22 iulie 1978, p. 3

BDD-A21819 © 2014 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.34 (2026-11-13 23:59:57 UTC)

discutând valabilitatea subiectelor şi a temelor fiind un bun observator şi analizator apreciind operele diverşilor autori, desconsiderând operele altora.

Lucian Blaga, de exemplu, îl îndrăgeşte aşa de tare că îi trimite mai toate cărţile sale cu autografe. Pe o carte, numită "Diferenţele divine", apărută in 1940, Blaga scrie: " Lui Timi Bucur, bunului şi strălucitului meu prieten. L. Blaga". Deşi e îndrăgit de Lucian Blaga şi scrie foarte mult despre acesta, sora scriitorului, doamna Maria Bucur Graur spune că fratele ei figurează pe listele de securitate ce aveau legătură cu Lucian Blaga însă nu a fost mare prieten cu acesta, era mai mult o amiciţie existând şi o diferenţă de vârstă între Septimiu Bucur şi Lucian Blaga.

Constantin Noica, în câteva din rândurile datate din 5.IV. 1937, îi scria din Sinaia: " Mul stimate Domnule Bucur, vă datorez încă de la o lucrare mai veche de-a mea, un semn de recunoştiinţă pentru cuvintele d-voastră, atât de înţelegătoare, în legătură cu activitatea ce-o desfăşor (...) Felul exact şi adânc în care mă înţelegeţi constituie pentru mine, o rară satisfacţie de autor şi (...) dacă mă puteam aştepta să fiu priceput în ce afirm, cu greu aş fi crezut să fiu priceput chiar şi în cele ce subînţeleg în chip atât de şters.."

Vasile Băncilă, unul dintre primii exegeţi ai lui Blaga, îi scria şi el în 2 iunie 1937 din Brăila: " Stimate Domnule Septimiu Bucur, prin aceasta îmi îngădui să trimit expresia celor mai bune felicitări pentru admirabilele d-voastră articole despre Lucian Blaga..."

După 1955 continuă să elaboreze studii aprofundate despre unii dintre cei mai importanţi scriitori ai literaturii române, şi anume clasicii, editate parţial în volumul postum "Banchetul lui Lucullus" împreună cu o selecţie din cronicile literare antebelice. Activitatea sa este structurată pe două etape: cea de dinainte de momentul istoric al eliberării totale, naţionale şi sociale, a nord-vestului Transilvaniei de sub ocupaţia şi administraţia străină, caracterizată prin redactare de cronici literare, articole publicistice şi cea de după Eliberare, care nu este cunoscută, caracterizată prin studii asupra valorilor literaturii române, cum ar fi: Eminescu, Caragiale, Rebreanu, Blaga, Goga etc.

Textele reunite în volumul " Banchetul lui Lucullus" dedicate clasicilor sunt înfăptuite între anii 1955 şi 1963, în această perioadă Septimiu Bucur fiind preocupat de orice altceva doar de literatură nu. Insă, deşi avea alte preocupări în viaţa diurnă, îşi doreşte să facă parte din tradiţia criticii interbelice având idei polemice astfel se confruntă cu marile valori clasice.

Pentru a fi considerat un critic autentic, Septimiu Bucur se confruntă cu operele consecrate ale literaturii române prin recitirea acestora reproducând noi puncte de vedere, acolo unde lucrurile păreau definitiv lămurite.

Atras de ideile criticii sociologice criticul vine cu o imagine integratoare asupra liricii eminesciene mutând socialul eminescian în zona filosoficului. Urmăreşte în lucrarea sa pesimismul eminescian din unele zone ale poeziei şi spiritul combativ din alte zone, numind acest pesimism şi spirit combativ „polaritate dialectică". Aceste două laturi sunt foarte bine evidenţiate critic în marile creaţii eminesciene: „Impărat şi proletar", „Epigonii", „Scrisoarea I", „Scrisoarea II", „Scrisoarea III". Deşi unii critici afirmă despre Eminescu că este „un atlet al pesimismului filosofic" sau „ un adept al ideologiei conservatoare", Septimiu Bucur are o părere total diferită despre marele poet român şi încearcă să aducă o serie de argumente ignorând ceea ce „comentatorii nemultumiţi" au afirmat. Acesta dedică în volumul său un capitol „Luceafărului poeziei româneşti" intitulat " M. Eminescu de la poezia socială la „Luceafărul"". Aici îşi expune argumentele remarcabile asupra spiritului eminescian afirmând că acesta este mult mai complex decât cred „iubitorii" de formulări schematice. Criticul Septimiu Bucur încearcă să cuprindă monografic în volumul său opera eminesciană parcurgând un lung excurs prin poezia şi proza marelui poet, descoperind elemente pentru o mai bună întelegere a universului acestuia.

Următorul clasic pe care Septimiu Bucur îl are în vizor este Caragiale, studiul despre acesta având deasemenea tentă polemică. Criticul nu este deloc de acord cu afirmaţia lui

BDD-A21819 © 2014 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.34 (2026-11-13 23:59:57 UTC)

George Călinescu care spune că dramaturgul „a cultivat lumea lui Caţavencu din curată simpatie de comediograf”[5] şi nu din spirit critic. Bucur este de părere că George Călinescu uită că şi scriitori mari din literatura română şi universală au avut idealuri politice şi că operele create au cu siguranţă frânturi din idealurile lor. Caragiale are un temperament complex cu moşteniri contradictorii rămânând mereu viu şi liber nefiindu-i niciodată teamă să se manifeste trecând cu uşurinţă şi cu orgoliu peste toate dificultăţile. Majoritatea contemporanilor lui Caragiale îl consideră un cabotin însă Bucur este de altă părere afirmând că trăsătura găsită de aceştia nu poate fi definitorie pentru caracterul caragelian deoarece este o notă frecvent întâlnită la creatorii de artă.

Astfel, studiile despre Eminescu şi Caragiale, în care autorul polemizează cu optica sociologizantă sau, respectiv, cu cea estetizantă dau întreaga măsură a adâncimii de gândire a autorului.

În studiul *Poezia lui Lucian Blaga,* criticul urmăreşte câteva dintre ideile-cheie ale filosofiei acestuia în formulările metaforice ale versurilor: certitudinea misterului de dincolo de raţiune şi de cuvinte, perceperea şi trăirea timpului, tragismul metafizic, obsesia morţii, „demonismul", funcţia revelatoare a metaforei, apartenenţa profundă la spiritualitatea românească etc. Opera lui Blaga a fost marea atracţie intelectuală a lui Septimiu Bucur, însuşi Blaga apreciind comentariile acestuia. Investigarea poeziei lui Blaga începe printr-o întrebare „E nevoie să cunoşti pe Blaga filosoful pentru a înţelege pe Blaga poetul?”. Criticul îl situează pe Blaga deasupra lui Nietzsche afirmând că “filosofia lui este o lumină preţioasă şi indispensabilă”[6] însă ceea ce afirmă Bucur nu putem spune că este adevărat, chiar dacă criticul nostru este un cunoscător aplicat al filosofiei lui Blaga. In studiul său, Bucur pătrunde în străfundurile universului blagian, săpând şi găsind interpretări proprii, demonstrând că poezia acestuia este una „a marilor elanuri vitaliste proiectate la scară cosmică şi a identificării eului cu universul elementar”.[7]” Lirica lui Blaga cunoaşte o evoluţie marcată de drama „tristeţii metafizice”, a omului problematic înstrăinat de secretele universului şi aspirând spre regăsirea echilibrului originar, sub semnul unui “mit al reintegrării”, într-un spaţiu ideal al mitologiei româneşti. Criticul nu fabulează în interpretarea poeziilor blagiene, nu inventează, lectura sa precum şi însemnările făcute fiind fidele, riguroase, aplicate.

Dintr-un sentiment de justiţie literară criticul mureşean şi-a îndreptat atenţia şi asupra poeziei lui Octavian Goga considerând că lirica sa cuprinde o bună parte din bogăţia sufletului românesc. In majoritatea poeziilor lui Goga tremură duioşia, jalea, plânsul. Această dispoziţie psihică impune poeziilor o structură dual: jale şi plâns demascator în prima parte şi nelinişte, ameninţare şi revoltă în a doua parte. Natura ia întruchipări religioase cu funcţii estetice. Poezia nu e dominată de relaţia cu Divinitatea, atitudinea poetului alimentându-se din demonismul romantic sau din satanismul simbolic. Poezia lui Goga e „ca un arbore prin care circulă seve noi şi personale”[8] şi e de admirat cum a reuşit acesta, în secolul dominat de eminescianism, să aducă un glas original şi puternic. „Puţini scriitori tineri din literatura europeană au stăpânit în aceeaşi măsură ca Goga arta de a pune forţa expresiei în slujba unei mari idei.”[9] In cazul lui Octavian Goga, Septimiu Bucur corectează reflectarea lui partial în conştiinţa literară. Poezia lui Goga fiind prea apăsat subordonată imperativelor unui moment istoric, uitându-se dimensiunile universalităţii sale, criticul dovedeşte imanenţa estetică a unei opera născute din răspunsul la contingent istorică,

[5] George Călinescu, *Istoria literaturii române de la origini până în prezent*, Fundaţia pentru literatură şi artă, Bucureşti, 1941, p. 445
[6] Serafim Duicu în prefaţa *Banchetul lui Lucullus,* Septimiu Bucur, Cluj-Napoca, Dacia, 1978, p. 14
[7] Iulian Boldea, *Istoria didactică a poeziei româneşti*, Editura Aula, Brasov, 2005, p. 159
[8] Septimiu Bucur, *op.cit*., p. 130
[9] *idem.*, p. 142

BDD-A21819 © 2014 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.34 (2026-11-13 23:59:57 UTC)

Septimiu Bucur intră în confruntare cu romanele lui Liviu Rebreanu unde face critică sociologică, tematică, genetică, tipologică, psihologică, literară. Rebreanu e de părere că un scriitor adevărat trebuie să trateze în opera sa problemele fundamentale ale poporului din care face parte. Criticul este foarte bine informat asupra biografiei autorului, este atent asupra detaliilor semnificative ce construiesc opera scriitorului descoperindu-le suportul psihologic. Tema centrală a romanelor lui Rebreanu este „ţăranul român de totdeauna şi de pretudindeni. Acestui ţăran, Rebreanu i-a adus un omagiu înălţător care s-a întrupat într-un admirabil monument de creaţie epică, un monument a cărui faimă a trecut dincolo de graniţele patriei întru cinstea pe deplin meritată a literaturii noastre moderne."[10]

Septimiu Bucur realizează o critică de mediere între operă şi cititor urmărind să-l iniţieze pe ultimul, această strădanie a sa putându-l situa printre personalităţile distincte ale criticii românesti contemporane. Acesta ţine să ridice valoarea scriitorilor luaţi in vizor pe cele mai înalte culmi exagerând uneori dându-ne chiar impresia că-i idolatrizează.

O cultură bogată, un simţ critic foarte bine dezvoltat, rafinament, frază seducătoare, judecăţi penetrante, foarte multă informaţie oferită, pasiune literară ce reiese din ideile expuse, într-un singur nume, Septimiu Bucur. Toate aceste trăsături ale personalităţii sale ne sunt evidenţiate în volumul conceput „Banchetul lui Lucullus", volum dedicat scriitorilor clasici, marilor valori ale literaturii române. Exprimându-se furibund, în numele unui „naţionalism integral", „sănătos", el crede că vehemenţa limbajului şi negarea generală pot fundamenta o nouă ordine socială. Desfiinţează dintr-un condei pe cei patru „titani ai cugetării iudaice: Marx, Freud, Bergson, Einstein" şi se arată profund scârbit de „patrupedele" de la „Sburătorul", de nulităţile de la „Viaţa românească" sau de lipsa totală de vocaţie vădită de T. Arghezi, G. Călinescu etc. pe care îi ameninţă. Rezumând, el proclamă „inexistenţa criticii româneşti" şi „caducitatea" literaturii autohtone.[11] Expresie a unei atitudini pozitiviste faţă de opera literară, studiile lui Bucur, însufleţite de febră polemică, beneficiază de o anume densitate şi rigoare a demonstraţiei. Trăsătura esențială a criticii lui Septimiu Bucur este viziunea sa integratoare, în care se poate întrezări "o soluție eliberatoare a sufletului modern care numai aşa se poate smulge din drama zbuciumatelor sale trăiri contradictorii." Neoumanismul care urmăreşte împăcarea eului cu armonia lumii este propriu şi lui Septimiu Bucur. [12]

Bibliografia operei

1. Bucur, Septimiu, *Banchetul lui Lucullus*: pagini de critică literară. - Ed. îngrijită, prefață și note asupra ediției de Serafim Duicu, Cluj-Napoca, Dacia, 1978, 303 pagini (restituiri);

Bibliografie criticã selectivã

1. Boldea, Iulian, *Istoria didactică a poeziei româneşti*, Editura Aula, Braşov, 2005;

2. Călinescu, George, *Istoria literaturii române de la origini până în prezent*, Fundaţia pentru literatură şi artă, Bucureşti, 1941;

3. Dragoş, Vasile, Boldea, Iulian, Monoranu, Mihai, Moldovan, Iulius, *Liceul „Al. Papiu-Ilarian" la 75 de ani*, Târgu-Mureş, 1994;

4. Duicu, Serafim, *Formele neliniştii*, Editura Nico, Târgu-Mureş, 2012;

5. Lovinescu, Eugen, *Istoria literaturii române contemporane*, vol. II, Evoluția criticii literare, 1926;

[10] *ibidem.*, p. 195
[11] http://www.crispedia.ro/Septimiu_Bucur
[12] Serafim Duicu, *Formele neliniştii*, Editura Nico, Târgu-Mureş, 2012, p. 480

BDD-A21819 © 2014 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.34 (2026-11-13 23:59:57 UTC)

6. Netea, Vasile, *Memorii*, Ed. Nico, Fundaţia Culturală ,,Vasile Netea", Târgu-Mureş, 2010, ediţie îngrijită de Dimitrie Poptămaş;

7. Papadima, Liviu, *Dicţionarul general al literaturii române*, Editura Univers Enciclopedic, Bucureşti, 2006;

8. Zaciu, Mircea, *Dicţionar esenţial al scriitorilor români*, Editura Albatros, Bucureşti, 2000.

BDD-A21819 © 2014 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.34 (2026-11-13 23:59:57 UTC)